

*Мунько Анна Юріївна,
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри менеджменту, публічного
управління та адміністрування;
Дніпровський державний аграрно-економічний університет*

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

Основою ефективного розвитку економіки, підприємництва, виробництва та сфери послуг є забезпечення фінансової безпеки як найважливішої складової економічної безпеки. Саме фінансово-економічна безпека спонукає підтримувати найважливіші фінансові показники на рівні, який створить передумови для ефективного функціонування будь-якої організації.

Фінансово-економічна безпека» підпорядковує ряд складників: фінансову безпеку домогосподарств (особистості) та фінансову безпеку підприємств (установ, організацій) – на мікрорівні та бюджетну, боргову, грошово-кредитну, валютну, інвестиційну, банківську безпеку та безпеку небанківського фінансового сектору – на макрорівні [3, с. 14, 19]; це фінансово-економічний стан, який забезпечує захищеність його фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз та створює необхідні фінансово-економічні передумови для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періодах [1, с. 28].

Ефективну систему фінансово-економічної безпеки держави можливо побудувати лише за умов визначення та вивчення причин виникнення зовнішніх загроз, які тісно переплетені та взаємопов'язані.

Фінансово-економічна безпека держави залежить від достатності фінансових ресурсів держави, необхідних для виконання нею управлінських, економічних і соціальних функцій. Її рівень визначається здатністю держави нейтралізувати вплив наявних загроз на її спроможність своєчасно та в повному обсязі виконувати відповідні внутрішні та зовнішні зобов'язання. Тому одним із найважливіших елементів управління фінансово-економічною безпекою є моніторинг і прогнозування факторів, що визначають її ризики та загрози.

Фінансово-економічна безпека держави є найважливішим пріоритетом економічної політики держави, а формування економіки інноваційного типу залежить від стабільності вітчизняної економічної системи, її інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності.

Стримування інфляційних процесів, захист національної валюти від зовнішніх коливань, зростання капіталізації фондового та страхового ринків є вихідними постулатами, які гарантують високий рівень фінансово-економічної безпеки держави, враховуючи посилення глобалізації економіки, розвиток цифрової економіки.

До основних елементів системи виявлення та оцінювання чинників впливу на фінансово-економічну безпеку держави можна віднести:

1. Об'єктивний та комплексний моніторинг економіки та фінансового сектору з метою виявлення та прогнозування внутрішніх та зовнішніх загроз інтересам об'єктів фінансової безпеки;

2. Розрахунок граничних гранично допустимих значень фінансових та соціально-економічних показників (показників), перевищення яких може спровокувати фінансову нестабільність та фінансову кризу;

3. Діяльність держави щодо виявлення та запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам фінансовій безпеці.

Разом із тим, проблематика розвитку методології оцінювання фінансово-економічної безпеки полягає у площині визначення груп факторів її забезпечення та виокремлення показників, які найбільш повно описують ці групи факторів, а практична реалізація – в об'єднанні сукупності фінансово-економічних показників і результатів експертних оцінок [2, с. 70].

Сьогодні виокремлюємо такі концептуальні загрози глобального характеру системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави: військова агресія Російської Федерації; розвиток кризових явищ; змінне середовище безпеки; проблеми продовольчої безпеки; міграція інтелекту.

Фінансово-економічна безпека є складною, багаторівневою системою, яка формується з підсистем, кожна з яких характеризується своєю структурою та логікою розвитку. Концептуально забезпечення фінансово-економічної безпеки передбачає поєднання підвищення добробуту нації в цілому та кожного громадянина, зокрема, із зростанням конкурентоспроможності національної економіки на світовому ринку та в глобальних економічних процесах. Отже, досягнення макроекономічної стабільності, сталого економічного зростання та соціальної спрямованості економічного розвитку є пріоритетними національними економічними інтересами та основними векторами стратегії економічної політики. На фінансово-економічну безпеку впливає низка внутрішніх і зовнішніх викликів і загроз. Отже, досягнення фінансової безпеки передбачає з'ясування та систематизацію явищ і подій, настання чи реалізація яких прямо чи опосередковано можуть становити загрозу певним національним інтересам у фінансовому секторі.

Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки держави – це система правового, організаційного та інституційного забезпечення, методів і важелів впливу суб'єктів фінансової безпеки держави на її об'єкти з метою своєчасного виявлення, нейтралізації, захисту. загрози національним інтересам у фінансовому секторі [5].

Концепція фінансово-економічної безпеки держави встановлює пріоритети цілей і завдань у цій сфері, концептуальні основи її організаційно-інституційного забезпечення, застосування методів і важелів впливу відповідних суб'єктів на об'єкти. Її положення забезпечують єдність дій відповідних державних органів, узгодженість управлінських рішень у цій сфері на регіональному, національному та міжнародному рівнях [4].

Глобалізація економіки унеможливорює регулювання функціонування ринку та системи виробництва в країні на національному рівні, у відриві від світових економічних процесів і стану міжнародної ситуації. Світовий фінансовий сектор став майже незалежним від державного контролю та регулювання. Відбулася принципова зміна моделі взаємодії цієї сфери з державними регуляторами. Протягом століть національні фінансові системи функціонували переважно всередині країни і контролювалися державними установами. Орієнтири національного розвитку в сучасному глобалізованому світі знаходяться не всередині національної економіки, а винесені за її межі.

Нині менше 30% ринку цінних паперів G7 контролюється державою або підпорядковується державним інтересам. Приватний капітал має більше ресурсів, ніж центральні банки деяких країн, навіть таких як Сполучені Штати. Не національні уряди, а приватний капітал сьогодні визначає ситуацію на світовому фінансовому ринку. Виходячи за державні кордони, останніми роками стрімко зростають фінансові потоки [5]. Тож такі наслідки фінансової глобалізації, як діяльність транснаціональних банків, функціонування офшорних зон, розвиток онлайн-платежів, забезпечення миттєвого руху капіталу загрожує руйнуванням навіть стабільних економічних систем, зміною політичної карти світу. З огляду на це, розробляючи концепцію національної фінансово-економічної безпеки будь-якої держави, необхідно враховувати можливі негативні наслідки глобалізації.

Досягнення фінансово-економічної безпеки зумовлює вдосконалення її концептуальних, законодавчих засад, розробку стратегії, яка передбачає конкретні, чіткі, вимірювані цілі та заходи, спрямовані на їх реалізацію; розвиток правового та інституційного забезпечення. Відповідно, система забезпечення фінансово-економічної безпеки повинна реалізовуватися на основі розроблення відповідної наукової теорії, концепції, стратегії і тактики, проведення адекватної фінансової політики, визначення об'єктів, наявності необхідних інститутів безпеки, виявлення та конкретизації інтересів, систематизації загроз, визначення об'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки, використання засобів, методів і способів.

Список використаних джерел

1. Мойсеєнко І.П., Марченко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник. Львів: Видавництво ЛДУВС, 2011. 380 с.
2. Мунько А. Ю. Політика фінансової безпеки територіальних громад: розробка, реалізація, оцінювання. Таврійський науковий вісник. 2022. № 1. С. 66–72. URL : <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.1.9>
3. Управління фінансово-економічною безпекою держави та шляхи запобігання зовнішнім і внутрішнім загрозам: монографія / Балабаниць А.В., Гапонюк О.І., Горбашевська М.О. Маріуполь : Маріупольський держ. ун-т. 2020. 223 с.

4. Kryshtanovych M., Vartsaba V., Kurnosenko L., Munko A., Chepets O. The System for Ensuring the Financial and Economic Security of the State in an Aggressive External Environment. International Journal of Computer Science and Network Security. 2022. Vol. 22. №. 11 Pp. 51–56. URL : <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.11.7>

5. Kryshtanovych M., Vartsaba V., Kurnosenko L., Munko A., Chepets O. Development of public management of financial and economic security in modern conditions. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2023. № 1(48). Pp. 258–267. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.48.2023.3958>

Найдьон Анатолій Олегович,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня;
Чуницька Ірина Іванівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансових ринків та технологій;
Державний податковий університет

РОЛЬ КРЕДИТІВ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах роль кредитів, наданих міжнародними фінансовими організаціями, в економіці України набула важливого значення. Це обумовлено рядом факторів, серед яких військові дії, геополітична ситуація, потреба в фінансовій підтримці для реформ та стабілізації економічного середовища, а також залучення іноземних інвестицій. Кредити, надані такими організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, мають велике значення для підтримки та сталого розвитку української економіки та впливають на різні її аспекти.

МФО грають основну роль у розвитку міжнародних економічних зв'язків шляхом реалізації глобальних стратегій, виступають інтегруючим ядром світової фінансової безпеки, об'єднуючи національні, регіональні та міжнародні фінансові системи. Відповідно Закону України «Про державний бюджет України на 2022 рік» основними міжнародними партнерами України, перед якими Уряд має боргові зобов'язання у сумі 25,5 млрд. грн. є: МБРР, ЄБРР, ЄІБ, Кредитна установа для відбудови, Північна екологічна фінансова корпорація [1]. Завдяки отриманим коштам в період з 2014 по 2021 роки Україні вдалося підвищити темпи зростання економіки, збільшити об'єм ВВП та провести ряд успішних реформ в сфері енергозбереження, розвитку міської інфраструктури, освіти, соціальної допомоги та медицини. Бенефіціаром міжнародної фінансової підтримки Україна є тривалий час, успішно виконуючи свої боргові зобов'язання і вимоги, що висувають МФО до використання позикового капіталу. Кризовий стан економіки, який намагається стабілізувати уряд країни в умовах військової агресії, дає